

Asia: VN/1051/2020

Digisopimusdirektiivin ja tavarankauppadirektiivin täytäntöönpano

Yleiset huomiot

Yleiset huomiot mietinnöstä

-

Tavarankauppadirektiivin täytäntöönpano

Huomiot tavarankauppadirektiivin täytäntöönpanoon liittyvistä ehdotuksista

-

Mietinnön jaksossa 4.1.1 (alaotsikko ”Kauppalain säännösten soveltaminen kuluttajasuhteissa”) on arvioitu eri vaihtoehtoja kuluttajansuojalain 5 luvun 29 §:ään sisältyvän viittaussäännöksen muuttamiseksi. Lausunnonantaja pyydetään ottamaan mahdollisuuksien mukaan kantaa mietinnössä esitettyihin vaihtoehtoihin A–D ja siihen, mikä esitetystä vaihtoehdoista olisi kannatettavin.

Mietinnössä on kuvattu kuluttajansuojalain nykyistä viittaussäännöstä (5 luku 29 §) vaikeaselkoiseksi. Työryhmä on todennut direktiiviesityksen edellyttävän viittaussäännöksen tarkistamista (Vaihtoehto A), mikä tekisi sen sisällöstä vieläkin vaikeaselkoisemman. Tätä ei voida pitää tarkoituksenmukaisena, ja työryhmä on perustellusti ehdottanut muita ratkaisuvaihtoehtoja. Viittaussäännökseen sisällytetyn lainsäädännön tuominen kokonaisuudessaan osaksi kuluttajansuojalakia (Vaihtoehto D) on myös työryhmän esittämästä syystä epätarkoituksenmukainen.

Työryhmän lakiluonnokseen näkyviin kirjatun vaihtoehdon B mukaan osa kuluttajakauppaan soveltuvista kauppalain säännöksistä sisällytettäisiin niiden keskeisen merkityksen vuoksi nimenomaisesti kuluttajansuojalakiin. Muiden säännösten osalta kauppalakiin viitattaisiin edelleen lakiviittauksella. Säännösten sisällyttämistä kuluttajansuojalakiin puoltaa niiden jossain määrin muita kauppalain kuluttajasopimuksissa sovellettavia normeja keskeisempi merkitys kuluttajasopimusten kannalta. Tähän ratkaisuun liittyy kuitenkin nykytilaan nähden myös se olennainen muutos, että kyseiset säännökset olisivat jatkossa kuluttajan hyväksi pakottavia. Kyseinen ratkaisu edellyttäisi muutoksia nykyiseen lakiviittaukseen, sekä muutoksia 5 luvun soveltamisalasäännökseen.

Kuluttajansuojalain muuttamista koskevan hallituksen esityksen HE 360/1992 yhtenä tavoitteista on ollut, että eri sopimustyyppeihin sovellettavat säännökset ovat pääosin luettavissa asianomaisesta luvusta. Viittaustekniikkaa on selkeyden vuoksi käytetty lain sisällä hyvin rajoitetusti. Samoilla perusteluilla olisi johdonmukaista, että viittauksia vältetään mahdollisuuksien mukaan myös suhteessa muuhun lainsäädäntöön. Tämä näkökulma puoltaa vaihtoehtoa C, jossa viittaus kauppalakiin poistettaisiin kokonaan, ja kuluttajakaupan kannalta keskeiset normit tulisivat osaksi kuluttajansuojalakia. Työryhmä on todennut, että ainakin kuluttajariitalautakunnan ratkaisukäytännössä kauppalain säännöksiin on ollut tarvetta viitata vain harvoin, ja siltäkin osin kuin viittaustarvetta on ollut, sääntely on niiltä osin ehdotettu nyt sisällytettäväksi kuluttajansuojalakiin.

Pois jäävien säännösten soveltaminen kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välisissä sopimuksissa olisi edelleen mahdollista siltä osin kuin säännösten voidaan katsoa ilmentävän yleisiä sopimusoikeudellisia periaatteita, joita kauppalain on katsottu edustavan eräänlaisena sopimusoikeudellisena yleislakina. Tiettyjen soveltamistilanteiden ratkaiseminen analogian kautta ei kuluttajansuojalainsäädännössäkään ole täysin epätavallista, sillä kuluttajansuojalain säätämisessä on aiemminkin omaksuttu linja, jonka mukaan osa soveltamistilanteista on ratkaistavissa analogisen tulkinnan kautta esim. KSL 8 eräitä kuluttajapalvelusopimuksia koskevien normien perusteella, jossa on puolestaan noudatettu pitkälti kauppalaissa omaksuttuja ratkaisuja.

Vaihtoehdon C kannalta ratkaisevaa olisi pois jäävään viittaussäännökseen sisältyvien normien tarpeellisuus käytännön kannalta. Muun näytön puutteessa kuluttajariitalautakunnan ratkaisukäytäntöön perustuva arvio kauppalain säännösten vähäisestä tarpeesta kuluttajasopimusten kannalta puoltaa lakiviittauksesta luopumista kokonaan. Lisäksi kuluttajansuojalainsäädännön muuhun irtaimen kauppaan nähden itsenäinen ja verrattain nopea kehitys huomioon ottaen on melko todennäköistä, että viittaussäännöksen sisältö tulisi joka tapauksessa myöhemmin uudelleen arvioitavaksi.

Digisopimusdirektiivin täytäntöönpano

Huomiot digisopimusdirektiivin täytäntöönpanoon liittyvistä ehdotuksista

-

Vaikutusten arviointi

Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein? Onko uudistuksella näkemyksenne mukaan huomionarvoisia vaikutuksia, joita ei ole tuotu mietinnössä esiin?

-

Muut huomiot

Muut huomiot mietinnöstä

Osittainen sopimusrikkomus

Mietinnössä esitetty kuluttajansuojalakiin lisättävä 28 b § 1 momentin toisen virkkeen muotoilu on hyvin tiivis ja siksi jokseenkin vaikeaselkoinen. Mietinnössä todetaan pykälän vastaavan nykyään myös kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välisissä sopimussuhteissa sovellettavaa KL 43 §:ää. Esityksen mukaisesti ”Ostaja saa purkaa kaupan kokonaisuudessaan, jos tämän ei voida kohtuudella odottaa hyväksyvän yksinomaan tässä luvussa edellytetyn mukaisen tavarankäytön pitämistä.” Mahdollisten väärinkäsitysten välttämiseksi ehdotetaan muotoilemaan 28 b § 1 momentti esim. saman suuntaisesti, kuin asia on esitetty tavarankauppadirektiivin 16 artiklan 2 kohdassa: Jos vain osa toimituksesta on viivästynyt tai virheellinen, kyseistä sopimusrikkomusta koskevia säännöksiä sovelletaan tähän osaan toimitusta. Jos virhe koskee vain osaa sopimuksen mukaisesti toimitetusta tavarasta, kuluttaja voi purkaa myyntisopimuksen vain näiden tavaroiden sekä niiden mahdollisten muiden tavaroiden osalta, jotka kuluttaja on hankkinut yhdessä virheellisten tavaroiden kanssa, jos kuluttajan ei voida kohtuudella odottaa hyväksyvän pelkästään sopimuksenmukaisten tavaroiden pitämistä.

Maksujen palauttaminen digisopimuksissa

Olisi johdonmukaista, jos digitaalisen sisällön toimittamiseen käytettävän fyysisen siirtovälineen (esim. blu-ray levyn) palauttamista koskevat säännöt vastaisivat tavarankaupassa vastaavaa sääntöä, jonka mukaan myyjälle syntyy velvollisuus palauttaa kauppahinta vastaanotettuaan tavarankäytön tai kuluttajan toimittaman todisteen tavaroiden takaisin lähettämisestä. Tällainen tosite voisi mietinnön mukaan olla esimerkiksi palautuskuitti, josta ilmenee, että ostaja on lähettänyt tavarankäytön takaisin myyjälle. Mietinnön mukaan elinkeinonharjoittaja saisi digitaalisen sisällön toimittamista koskeissa sopimuksissa pidättäytyä suorituksen palauttamisesta, kunnes hän on saanut siirtovälineen takaisin (5 a 26 §). Sääntöjen yhdenmukaisuutta puoltaa se, että kyseisiin tuotteisiin sovellettaisiin jatkossakin osin tavarankaupaa koskevia normeja, ja vastaavat tuotteet on pitkään mielletty kuluttajakaupan piiriin kuuluviksi. Muutos olisi mahdollinen digisopimusdirektiivin johdanto-osan 15 kappaleesta ilmenevän kansallisen liikkumavaran puitteissa (”Jäsenvaltioiden olisi myös voitava vapaasti säätää osapuolten oikeuksista pidättäytyä suorittamasta velvollisuuksiaan tai osaa niistä, kunnes toinen osapuoli suorittaa velvollisuutensa”).

Huhtanen Joonas
Itä-Suomen yliopisto, Oikeustieteiden laitos